

Maurice
Blanchot

Temný Tomáš

Tato kniha vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR.

Tato kniha vychází za pomoci programu na podporu publikační činnosti
F. X. Šalda Francouzského institutu v Praze.

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme d'aide à la publication
F. X. Šalda, a bénéficié du soutien de l'Institut français de Prague.

© Éditions Gallimard, 1950

© Rubato, 2014

Translation © Petr Janus, 2014

ISBN 978-80-87705-28-5

Tomáš usedl a zahleděl se na moře. Jistou chvíli zůstal bez hnutí, jako by se tu objevil jen proto, aby sledoval pohyby jiných plavců, a třebaže mu hustá mlha nedovolovala vidět příliš daleko, setrval na místě s očima upřenými na těla, která ztěžka plula. Poté, když se ho dotkla mocnější vlna, sešel i on po písčitém svahu a vklouzl doprostřed proudů, jež ho ihned zachvátily. Moře bylo klidné a Tomáš zvyklý plavat dlouho bez únavy. Dnes však zvolil novou trasu. Mlha halila břeh. Nad moře sestoupil oblak a vodní hladina se ztrácela v záři, jež se zdála být jedinou opravdu skutečnou věcí. Proudů jím zmítaly, aniž v něm vyvolávaly pocit, že je uprostřed vln a krouží mezi jemu známými živly. Jistota nepřítomnosti vody propůjčila také jeho snaze plavat povahu nicotného cvičení, jež ho jen naplnilo sklíčeností. K tomu, aby zahnal podobné myšlenky, by snad stačilo, aby se ovládl, avšak jeho zraky se neměly čeho zachytit a jemu se zdálo, že nazírá prázdno, aby v něm našel pomoc. A právě tehdy se větrem zdvihnuté moře rozbouřilo.

Bouře ho vířila, metala ho do nepřístupných končin, porvyv větru převracely nebe, zároveň ale panovalo ticho a bezvětří, které působilo dojmem, jako by už vše podlešlo zkáze. Tomáš se snažil vyprostit ze sevření mdlých vln. Prudký chlad mu ochromil paže. Voda se točila ve vírech. Byla to skutečně voda? V jednu chvíli mu před očima poletovaly bělostné chomáče pěny, vzápětí se absence vody zmocnila jeho těla a prudce ho unášela. Dýchal pomaleji, po jistou dobu zadržoval v ústech tekutinu, již mu porvyv větru vrhaly na hlavu: vlahá lahodnost, podivuhodný nápoj člověka zbaveného chuti. Poté, ať už únavou, či z neznámého důvodu, v něm jeho údy náhle vyvolaly stejný pocit cizosti jako voda, v níž kroužily. Tento pocit se mu zprvu zdál téměř příjemný. Zatímco plaval, stále se oddával snění, v němž splýval s mořem. Opojen tím, že vystoupil ze sebe, vklouzl do prázdna a rozptýlil se v mysli vod, zapomněl na veškeré obtíže. A dokonce i když se toto ideální moře, kterým se stále niterněji stával, stalo naopak mořem skutečným, v němž bezmála utonul, necítil takové vzrušení, jak by měl: bylo bezpochyby něco neúnosného v tom plavání nazdarbůh, s tělem, jež mu sloužilo výlučně k tomu, aby myslel na to, že plave, ale zakoušel také úlevu, jako kdyby k celé situaci konečně našel klíč a spokojil se pouze s tím, že s absencí organismu pokračuje na své nekonečné cestě v absenci moře. Ta iluze netrvala dlouho. Byl nucen kymáčet se z boku na bok, jako loď unášená proudem,

ve vodě, jež mu dala tělo způsobilé k plavání. Jaká byla východiska? Bojovat, aby se ho nezmocnila vlna, jež byla jeho paží? Ponořit se? S hořkostí se utopit sám v sobě? Byl by to jistě příhodný okamžik k ustání, zůstávala mu však naděje; plaval dál, jako by v hloubi svého obnoveného já objevil novou možnost. Plaval – stvůra bez ploutví. Pod obřím mikroskopem stával se čilým shlukem řas a vibrací. Pokušení nabylo zcela neobvyklého rázu, když se z kapky vody snažil vklouznout do mlhavých, přesto však nekonečně jasných končin, posvátného místa svého druhu, jemu samému tak dobře přizpůsobeného, že být tam mu stačilo k tomu, aby byl; podobalo se to jakési imaginární dutině, neboť před tím, než se v ní ocitl, byl v ní už jeho otisk. Podnikl tedy poslední pokus zcela se pohroužit. Bylo to snadné, nenarazil na žádnou překážku, dostihl se, splynul se sebou, usadiv se na tomto místě, kam nemohl nikdo jiný proniknout.

Nakonec se musel vrátit. Snadno našel cestu zpět a stannul na místě, které někteří z plavců využívali k potápění. Únava zmizela. Stále mu hučelo v uších a pálily ho oči, jak se dalo po příliš dlouhém pobytu ve slané vodě očekávat. Uvědomil si to, když obraceje se k nekonečné vodní ploše, na níž se odráželo slunce, pokoušel se zjistit, kterým směrem se vzdálil. Před jeho zraky se rozprostírala opravdová mlha a on v tomto kalném prázdnu, jež svým pohledem horečnatě pronikal, mohl rozeznat cokoli. Po usilovném pátrání spatřil ve velké dálce plavajícího muže, napůl

ztraceného pod obzorem. Plavec mu na tak značnou dálku bez ustání unikal. Chvíli ho Tomáš viděl, poté mu zmizel, a přesto měl pocit, že sleduje veškeré jeho pohyby: nejenže ho stále velmi dobře vnímá, ale přiblížil se mu způsobem zcela intimním, který žádný jiný druh styku nemohl překonat. Dlouho nehnutě stál, hleděl a čekal. V tom zření bylo cosi bolestného, co jako by bylo projevem příliš velké svobody, svobody získané zpřetrháním veškerých svazků. Jeho tvář se zachmuřila a nabyla nezvyklý výraz.

Maurice Blanchot

Temný Tomáš

Z francouzského originálu *Thomas l'Obscur* vydaného
nakladatelstvím Gallimard v Paříži roku 2001

přeložil Petr Janus

Odborná spolupráce Jan Táborský

Odpovědný redaktor Jiří Kettner

Obálka a grafická úprava OFICINA

Sazba JT

Vydalo nakladatelství RUBATO v Praze roku 2014

Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s. r. o., České Budějovice

První vydání

ISBN 978-80-87705-28-5

RUBATO

Sarajevská 8, 120 00 Praha 2

www.rubato.cz

studio@rubato.cz

RUBATO

Vydali jsme

Jean Cocteau — Opium

Pascal Quignard — Terasa v Římě

Henri Michaux — Cesta nepoddajnosti

Elsa Aids — Trojjediný prst

Jak vznikla a hospodařila TJ Letové sporty

Tleskač v Praze

Neviditelný výbor — Vzpouza přichází

Ch. Deloivre, Ch. Dubois — Circus politicus

Peter Handke — Úzkost brankáře při penaltě

Peter Handke — Velký pád

Jan Smutný — Hmotný bod

Gianni Vattimo — Transparentní společnost

Antonio Di Benedetto — Zama

Gisèle Prassinós — Tvář s lehkým záchvěvem trápení

Umění protestu (Filip Pospíšil ed.)

Flann O'Brien — U ptáků plavavých

Eric Gill — Esej o typografii

S. ^{d.} Ch. — Fantom Morgalu

Maurice Blanchard — Koncert samoty

Michal Jurza — Evangelium zlořádu

Petr Steiner — Václav Havel a invaze do Iráku

Bruno Munari — Umění jako řemeslo

Gillo Dorfles — (Nová) móda módy

Elsa Aids — Nenávist

XXV. Výročí

S. ^{d.} Ch. — Divadelní Brno

Albert Cossery — Bohem zapomenutí lidé

Richard Hollis — Stručná historie grafického designu

Připravujeme

S. d. Ch. — Sekundární trilogie

William Morris – Užitečná práce versus zbytečná dřina

Albert Cossery – Hrdí žebráci

Frank Whitford – Bauhaus

Antonín Kosík – Insistence

Daniel Raventós – Materiální podmínky svobody

Princezna Sapfó – Tutu

Wiener Gruppe

Georges Perec – Co je to tam na dvoře za kolo s chromovanými řídky?

Georges Perec – W aneb Vzpomínka z dětství

Georges Perec – Muž, který spí

Edouard Levé – Autoportrét

Edouard Levé – Díla

Edouard Levé – Sebevražda

Stefan Themerson – Generál Piesc / Kardinál Pölätüo

Stefan Themerson – Záhada sardinky

Roberto Arlt – Sedm bláznů

Antonio di Benedetto – Tišitel

Giorgio Agamben – Oheň a příběh

Guillaume Apollinaire – Zahnávající kouzelník

Ghérasim Luca – výbor z díla

Hugo Ball – Únik z času

Jost Hochuli – Detail v typografii

Robin Kinross – Moderní typografie

Hans Richter – Dada: umění a anti-umění

Stanisław Ignacy Witkiewicz – Narkotika